

TRØNDELAG STATSADVOKATEMBETER

Justis- og beredskapsdepartementet

Deres saksnr. 21/4989

Dato: 13.12.2021

HØRINGSSVAR – KRIMINALISERING AV SKJULT STALKING OG STYRKING AV DET STRAFFERETTSLIGE VERNET MOT KRENKENDE FOTOGRAFERING OG FILMING

Trøndelag statsadvokatembeter er godt fornøyd med oppfølgingen av vårt lovforslag. Vi er i all hovedsak enig i utformingen av forslaget om å kriminalisere skjult personforfølgelse («snikstalking»).

Videre har departementet foreslått lovendringer som skal styrke det strafferettslige vernet mot krenkende fotografering og filming. En er enig i at dette er en nødvendig lovendring.

1. Behovet for kriminalisering av skjult personforfølgelse, pkt 6.1.

Departementet ber om høringsinstansenes uttalelse når det gjelder behovet for å kriminalisere skjult personforfølgelse.

Vi har erfaring for flere frifinnelser og henleggelse av forfølgelse av personer. For eksempel hadde en tiltalt plassert en GPS-sender i bilens sin for å overvåke hvor kona dro. Han ble frifunnet av Trøndelag tingrett for dette, da det ikke var meningen at kona skulle oppdage overvåkingen. Han ble derimot dømt for å ha plassert et overvåkingskamera på soverommet, fordi det var så dårlig montert og åpent plassert at det måtte fremstå som sannsynlig for han at kona ville oppdaget dette. Vi vet at saker har blitt henlagt eller ikke etterforsket, pga at mistenkte ikke ville at forfølgelsen skulle oppdages.

Den forvaringsdømte i Trøndelag som er omhandlet i HR-2019-563-A er igjen prøveløslatt og har den kunnskap at hans overvåking av unge studentjenter ikke er straffbar. Det vil være vanskelig for politiet å gripe inn hvis han starter å luske rundt svartkledd i studentbyene i Trondheim, for å snike seg til en kikk eller et foto gjennom en vindusrute.

Trøndelag statsadvokatembeter er av den oppfatning av at det er et stort behov for lovregulering av skjult personforfølgelse og at det haster.

2. Valg av avgrensningskriterium. Bør det fortsatt være et vilkår at handlingene er «egnet til å fremkalle frykt eller engstelse»?

Departementet ber om høringsinstansenes uttalelse om det fortsatt bør være et vilkår at handlingene er "egnet til å fremkalle frykt eller engstelse".

Gjeldende rett ble avklart i HR-2019-563-A, hvor Høyesterett- uttalte:

«I motsetning til det lagmannsretten har bygget på, er det etter mitt syn også en del av det objektive gjerningsinnholdet i straffeloven § 266 a at fornærmede blir kjent med de handlingene som utgjør krenkelsen. Det er da samtidig et vilkår for domfellelse at slik kunnskap hos fornærmede ligger innenfor gjerningsmannens forsett.

Etter mitt syn følger dette allerede av en naturlig forståelse av ordlyden i straffeloven § 266 a. Det som rammes, er forfølgelse 'som er egnet til å fremkalle frykt eller engstelse'. ***Dersom fornærmede, i samsvar med det som er gjerningsmannens siktemål, ikke oppfatter at han eller hun blir utsatt for en krenkelse, er det etter mitt syn ikke naturlig å si at gjerningsmannens handlinger er egnet til å fremkalle frykt.»***

Departementet fremholder at det ikke er innlysende at det følger av en naturlig forståelse av ordlyden i straffeloven § 266a at fornærmede må ha oppfattet krenkelsen. Videre peker departementet på at det er stor belastning for fornærmede å bli kjent med skjult overvåking i ettertid.

Alle de fornærmede i HR-2019-563-A, som ble kjent med forfølgelsen reagerte kraftig på dette. Det resulterte med flytting fra leiligheter/hybler de hadde bodd i under overvåkingen. Ifølge psykologspesialist Svein Øverland som har skrevet boka "Stalking", kan denne formen for overvåking utløse frykt (sette kroppen i alarmberedskap), noe som er verre enn angst.

En er enig i departementets sammenligning med praksis fra trusselbestemmelsen § 263 som har et tilsvarende vilkår og hvor Høyesterett i sin praksis, ikke har krevd at trusselen må settes frem direkte overfor fornærmede.

For å klargjøre at det ikke skal være et vilkår at fornærmede ikke oppfattet forfølgelsen har departementet foreslått en siste setning i straffeloven § 266a:

§ 266 a *Personforfølgelse*

Den som gjentatte ganger, truer, følger etter, iakttar, kontakter eller gjennom andre sammenlignbare handlinger forfølger en annen på en måte som er egnet til å fremkalle frykt eller engstelse, *straffes med bot eller fengsel inntil 2 år.*

Straff etter første punktum krever ikke at fornærmede oppfattet forfølgelsen på handlingstidspunktet.

Trøndelag statsadvokatembeter er enig i at det er et behov for denne tydeliggjøringen i loven. I praksis vil en uten denne presiseringen bli møtt med den usikkerhet om vilkåret som Høyesterett har gitt uttrykk for. Denne presiseringen vil gjøre det enklere å fremme og aktorere saker som gjelder skjult overvåking. Andre avgrensningskriterier der derfor ikke nødvendig å vurdere.

3. Nærmere om spørsmålet om konkurrans

Det bør klargjøres fra departementets side om skjult stalking etter straffeloven § 266 a er hendelser som skal inn i straffeloven § 282 i familieforhold (jf. eksempelet ovenfor), eller skal håndteres i realkonkurrans sammen med § 282. Mye taler for det siste da det kan være tvilsomt om straffeloven § 282 rammer krenkelser mistenkte ikke vil fornærmede skal oppdage.

4. Valg av lovstruktur og strafferammer

Trøndelag statsadvokatembeter er veldig tilfreds i valg av lovstruktur, nemlig at stalking får en egen bestemmelse. Å fortsette med å bygge på straffeloven § 266 strider mot straffelovens øvrige struktur som består av ett grunddelikt med egne bestemmelser om straffeskjerpelser. Trøndelag statsadvokatembeter er også enig i strafferammene.

5. Behovet for eget straffebud om hemmelig fotografering og filming på privat sted.

Departementet peker på at Norge skiller seg fra de øvrige nordiske landene som har en slik bestemmelse.

Innholdet i HR-2019-563-A viser at det er et slik behov for regulering av en slik integritetskrenkende handling. Domfelte filmet og fotograferte inn gjennom persienneliper eller vinduer. Noen jenter bodde på en hybel med vask, dvs de stelte seg på hybelen og lå på sengene sine. Domfelte ble dømt for seksuelt krenkende fotografering, der jentene var nakne eller delvis nakne. Men der de lå i sin egen seng påkledd, ble han frifunnet for fotograferingen.

Dette er et eksempel på et slikt bilde:

Bildet har fokus på kropp og rumpe, men ble av Høyesterett ikke funnet seksuelt krenkende nok til å falle inn under straffeloven § 298.

Den nye bestemmelsen er foreslått utformet slik:

Ny § 269 skal lyde:

§ 269 Hemmelig fotografering

Den som i hemmelighet uberettiget fotograferer eller filmer noen som oppholder seg innendørs i en bolig, på et toalett, i en garderobe eller på et annet sammenlignbart sted, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.

Bestemmelsen rammer ikke fotografering eller filming som er forsvarlig ut fra formålet og forholdene ellers.

Trøndelag statsadvokatembeter mener departementet bør gjøre bestemmelsen robust for å møte fremtidige måter å avbilde personer på. Hva med bruk av varmesøkende kamera som bare lager et omriss? Bør departementet se til straffeloven § 311 hvoretter en bruker uttrykket "fremstilling" om fotografering og filming?

Er vilkåret om innendørs for snevert? Hva med et hageområde som er avskjermet fra offentligheten? Hva med solbading på sin egen terrasse – hvorfor skal ikke det være straffbart å avbilde person som føler seg usett, men som ved dronebruk kan tas krenkende bilder av. Etter Trøndelag statsadvokatembeters oppfatning bør departementet vurdere å ta med avskjermet privat område i lovteksten.

6. Spørsmålet om konkurrens

Denne bestemmelsen vil komme som et godt supplement til bestemmelsen om skjult stalking, da straffeloven § 266a krever gjentatte hendelser, mens vilkår i ny straffeloven § 269 krever kun en hendelse. Etter Trøndelag statsadvokatembeters oppfatning bør det klargjøres om dette ligger innenfor samme forhold i lovforarbeidene, slik at en i praksis trygt kan omsubsummere mellom bestemmelsene.

Den nye straffeloven § 269 bør også kunne anvendes i realkonkurrens sammen med § 266, da bestemmelsene etter lovendringen har ulike vilkår.

Det bør også gis uttrykk for at straffeloven § 269 kan anvendes i idealkonkurrens med straffeloven § 298, da disse bestemmelsene verner ulike interesser.

Bestemmelsen må også kunne anvendes i idealkonkurrens med straffeloven § 311, da hovedformålet etter denne bestemmelsen er å verne barn mot seksuelle overgrep.

Bjørn K. Soknes
førstestatsadvokat

for
Kaia Strandjord
statsadvokat